

מועדי קודש

חנוכה

מאת

רבינו הגדול

רבי ישראל אליהו זצוקללה"ה

חודש כסלו תשע"ח

מועדי קודש

חנוכה

מקורות - הרבה מדברי חז"ל על 'חנוכה' שהם בסיס לתורת רבינו זצוק"ל

הקדמה ופתיחה - נכתב ע"י רבינו זצוק"ל על ספרו 'נר תמיד'
נר ישועה - חלק ה'אגדה' שנדפס בספר 'נר תמיד' שבאו
כהשלמה לעניני הלכה שבספר נר תמיד
פנקס חנוכה - רבינו זצוק"ל רשם לעצמו פנקס מלא דברי תורה
עמוקים על עניני חנוכה
מכתב - מכתב שכתב רבינו זצוק"ל בעניני חנוכה.

אור הנר - פירוש עמוק לדברי ספר נר מצוה של מהר"ל.

כל הנ"ל מעוטרים עם ציונים ומקורות להקל על הקורא המעיין
להתרומם מדברי תורתו של רבינו זצוק"ל

מאי חנוכה

איתא בגמרא (שבת כא:)

"מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה".

ידוע לכל בר בי רב שאין מילה מיותרת בש"ס, ואין מקרה אחד בלי מכוון מלמעלה, והכל בא ללמוד וללמד.

- למה נקרא 'חנוכה'?
- למה בכ"ה?
- מה קשר של היונים עם ה'היכל'?
- מה רצו עם ה'שמן'?
- מה היה להם נגד ה'בית המקדש'?
- למה הכהנים צריכים להיות 'מלכים'?
- מה ענינו של ה'כהן גדול' בנס זה?
- במה מתבטא היות ימי חנוכה 'ימים טובים'?
- מה ענינו של ה'הלל'?
- איך שייך 'הודאה' לענין זה?

אלו ועוד נקודות נידונות בחוברת שלפניכם, ויה"ר שנזכה כולנו לחוות את הימים הקדושים האלו ברגשות עילאיות כראוי וכבעי לבני תורה.

ככל שמעמיקים יותר לעומק הסוגיא רואים כמה כל הפרטים מחוברים יחד לרקם תמונה בהירה ואחידה. בנוגע לסוגית 'חנוכה' עלינו לדעת שהיא חובקת עולמות, ומקיפה את כל אורך ההסטוריה של עם ישראל מתחילתה ועד סופה.

ברמב"ן מבואר שהמלחמה בין יעקב ושרו של עשו היה ה'מעשה אבות' שהיה סימן לקטרוגו של גלות יון. וכן שאותה קטרוג של יון היתה לקטרג על עון העגל.

אופיו של היציאה משבעים שנות גלות בבל השפיע על אופי הכניסה לתקופה הנקראת 'בית שני', והוא שאיפשר ליון לקטרג על ישראל. סוגית יון לא הסתיימה עם נצחון החשמונאים אלא שסוגית יון המשיך להוציא פירות עד חורבן בית שני ודוקא מהם נולד גלותה של אדום ממנו אנחנו עוד סובלים עד עצם היום הזה. סיומה של יון יהיה עם סיומה של אדום במהרה בימינו אמן.

כל אותם הסוגיות עם שילובם בעבודת החשמונאים לנצח עם היונים ועד להבנה עמוקה בסגולת מצות נר חנוכה המלווה אותנו עד סוף כל הדורות יתקמו לפניכם מבין בתרי חוברת זו.

רבינו הגדול זצוק"ל זכה וזיכה את הרבים, אבל רוב תורתו נשאר בכתב יד, וזכינו להביא לציבור עמלי תורה חלק מזערי מתורתו על 'חנוכה' כדי לזכות את הרבים, ולהגדיל תורה ולהאדירה.

רק על חלק קטן של החוברת זכינו לכתוב הארות והערות לקרב את הנושאים לציבור בני תורה, וזה עקב קוצר הזמן, ועוד ידינו נטויה בעזרת השם יתברך, לגמור את המלאכה. בעזרת ה' כמו חוברת זו, כן שאר המועדים נשתדל להביא את דברי תורה שבעומק הפשט לציבור בני תורה הרוצים להתרומם, ולהאיר את נפשם באור הגנוז בתורה המועדים.

מכתב מבניו שליט"א של רבינו זצוק"ל

כסלו תשע"ה

הננו שבים ונותנים הודאה להשי"ת על שניתן בלב תלמידי אאמו"ר זצ"ל להמשיך ולסדר את דברי תורתו ולהביאם לבית המדרש - להפיץ אור תורתו.

חלק מז"ת הניתנים בקונטרס שלפנינו כבר נדפסו לפני זמן ... עתה מצטרפים ד"ת הללו לד"ת חדשים שלא פורסמו עד כה, לשמחת לב לומדי בית המדרש וחפצי הדעת.

יתן ד' יתברך ויזכו את הרבים בעוד ד"ת מאירים מתורת אאמו"ר זצ"ל, ויזכו עבור זה לכ"ט.

בני הגה"צ זצ"ל

קבלנו בשם הרי"ם ז"ל דחז"ל גנזו אור המועדים בהד"ת של המועדים (כעין מ"ש אסתכל באורייתא וברא עלמא שהד"ת של המועד הוא אסתכל באו' שלו וממנו יוצא בהנפש קליטה להאורות הגנוזים במועד) ומועד זה מיוחד להחדשות דוקא, וכשמה חנוכה לשון חינוך, אשר זהו היסוד של כל העליות שהם שבירת כל מיצרי הנפש אשר קיננו בה ונהפכו להרגל (עד שתכלה רגל מן השוק), אכמ"ל בדיבורים, ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכה.

(מתוך מכתב שכתב רבינו זצוק"ל להדפסתו מחדש הגהות אור הנר על מהר"ל נר מצוה - תשס"ז)

אמר המעתיק

לפניכם סקירה קצרה על מבנה של החוברת 'מועדי קודש - חנוכה' תשע"ח.

'מקורות'

דרכו בקודש של רבינו זצ"ל היתה להלביש את עומק הסוגיות בלבושים של מקורות ידועים יותר בחז"ל כדי לתת לשומעים לאחוז בהם באופן מובן יותר.

ב'מקורות' הבאנו את אותם דברי חז"ל - כלשונם המהור - שעליהם התבססו הביאורים של רבינו המאמרי חנוכה הנמצאים בחוברת זו. מומלץ לעבור על ה'מקורות' לפני שממשיכים לקרוא את הדרושים העמוקים בהמשך.

'מושגים'

לפני שאפשר להעמיק בדרושים רחבים ועמוקים צריך להכיר את ה'מושגים' שהם ההקדמות עליהם נבנו הדרושים. אותם מושגים נשנים וחוזרים ונשנים במהלך החוברת בכמה אנפין, וכדי לתת לקורא להבין עומק הדרושים תמצתנו את ה'מושגים' הכלליים יותר. מומלץ לעבור על ה'מושגים' לפני שממשיכים לקרוא את הדרושים העמוקים בהמשך.

פתיחה והקדמה - נר ישועה

בשנת תשכ"ז הדפיס רבינו זצוק"ל ספר 'נר תמיד' שבו י"ג סימנים בהלכה בסוגיות דחנוכה [לא הדפסנו אותם הסימנים בספר זה]. בתחילת 'נר תמיד' כתב רבינו פתיחה והקדמה על אופי הדברי תורה של חנוכה. בסופו הוסיף כמה מאמרים באגדה כהשלמה לאותם הסוגיות ושם כתב רבינו זצוק"ל "בו יתבאר המשך הפנים באגדה, של כמה סימנים שמדובר לעיל בפנים של הלכה, כאשר נועדנו בהקדמה".

פנקס חנוכה

רוב הסוגיות המדוברות בקונטרס זה סובבים על כמה נקודות מרכזיות, אלא שרבינו לא פירשם כאן בארוכה. השתדלנו להרחיב היריעה, אמנם לא עשינו כן בכל מקום שמוזכר המושג או הנושא כי אם בפעם הראשונה. לכן כדאי לעבור עליו כפי הסדר, וככל שמתקדמים הסימנים, מתקצרים הביאורים.

דברי רבינו זצ"ל הוקלדו ישירות מחברת כת"י רבינו זצ"ל, ולא שינינו שום דבר. בכתבי רבינו זצ"ל אין מוקדם ומאוחר, אבל השארנו את סדר המאמרים בסדר כתיבתם.

ההארות וההערות שבשולי העמוד הם השערות של המעתיק שזכה לקבל במידה גדושה מתורת רבינו זצ"ל הן בכתב והן בעל פה. ההארות וההערות נעשו כפי הבנת המעתיק וכמובן שיש מעמקים יותר בעומק דברי רבינו.

במקום שהמעתיק העיר או האיר נקודה שלא בהכרח קשורה לענין, רשום 'א"ה'. שאר ההגהות נראים הם כציוני מקורות בלבד או הסברים שינק המעתיק מבית מדרשו של רבינו זצוק"ל, כפי הבנתו. כמובן שיש לתלות כל שגיאה במיעוט ערכו של המעתיק ולא ברבינו זצוק"ל.

כמובן שיתכן שהיו עוד מקורות לפני רבינו זצוק"ל, ואם שגינה הרי הוא מקוצר שכלינו לרדת לדעתו הרחבה של רבינו זצוק"ל.

הכותרות הם על דעת המעתיק, ויתכן שחלקם אינם משקפים מספיק את עומק המאמר.

במקום שמוזכר ענין שמוכא ב'מקורות' או ב'מושגים' [שנדפסו בתחילת הספר] סימנו עם ☞ [ל'מקורות'] ו(☞) [ל'מושגים'].

מודעא רבא לאורייתא

להוי ידוע לציבור שדברי תורה אלו עמוקים ויסודיים, שנוגעים בשרשי הסוגיות, ונתלבשו בהסברים שאפשר לאחוז בהם. אמנם צריך לעמוד לרדת להבנת הסוגיות, וע"פ רוב התפיסה שונה לחלוטין מאותם הדיבורים שנוהגים לשומעם. ורק עם עמל ויגיעה ועם הזמן יפתח לפני הקורא את החזון המופלא של מהלכים בהירים בתורת ועבודת המועדים.

יותר ממה שמוכא בקונטרס זו, נשאר עדיין בכת"י, ועוד ידינו נטויה בעזהש"ת.

ספרים וקונטרסים שיצאו לאור:

נר מצוה [מהר"ל] עם ביאורי רבינו 'אור הנר' (תשס"ז), ונדפס שוב עם ציונים ומקורות במועדי קודש חנוכה תשע"ח.

מועדי קודש:

חנוכה (תשע"ה) כולל בסוד ישרים ולא כולל אור הנר / **פורים** [ונספח מהמו"ל: ביאורים על אגדות הגר"א מסכת מגילה, עם גליוני רבינו] / **מועדי תשרי** [ונספח מהמו"ל: דרשת הרש"ש לפני תקיעת שופר] / **פסח עומר שבועות** / **חנוכה (תשע"ח)** לא כולל בסוד ישרים, כולל נר מצוה עם ביאור אור הנר

שיעורי 'נפש אליהו'

נתיב התורה [מהר"ל] / תולעת יעקב - ראש השנה / גר"א ריש אד"ר / דרשת מהר"ח לסליחות

קונטרסים 'מתורת רבינו' [תשע"ז]

א. טו בשבט / ב. פרשת שקלים / ג. פרשת פרה והחודש / ד. מרור ומצות סיפור יציאת מצרים / ה. אמונה - וחבקוק / ו. קץ ול"ג בעומר ורשב"י / ז. מעמד הר סיני / ח. חטא המרגלים / ט. פרה אדומה / י. בתי המקדש וחורבן, פרשת מסעי - המסעות / יא. עוד בענין חורבן בית המקדש / יב. קידושין ונישואין / יג. תשובה

קונטרסים 'מתורת רבינו' [תשע"ח]

יד. פרשת לך לך [אברהם אבינו ומצות מילה] / טו. פרשת תולדות [יצחק אבינו] /

כל הזכויות שמורות למו"ל - להשיג קונטרסים 'מתורת רבינו'

אצל המו"ל [יצחק לובנשטיין] בקרית ספר רחוב נתיבות המשפט 77.

חברי 'מתורת רבינו' יקבלו את הקונטרסים [בתנאי לא להעביר אותם הלאה] במייל. הרוצה להצטרף לחברי 'מתורת רבינו' עליו לחתום על הוראת קבע חודשית [שכל מטרתה לקדם הוצאת תורת רבינו] בעמדת 'נדרים פלוס' [רשום שם 'מתורת רבינו'], ולרשום שם כתובת מייל לקבלת הקונטרסים. נא לפנות אלינו לפרטים.

פרטים: במייל haravyew@gmail.com או במספר 0533114757

לידיעת הציבור - מערכת 'מתורת רבינו'

קונטרסי 'מתורת רבינו' מאוד מגוונים, וכל קונטרס מכיל מדור [או יותר] בפני עצמו. להלן רשימת המדורים.

מקורות

ידוע שדברי רבינו זצוק"ל בנויים ומבוססים על דברי חז"ל והבנתו העמוקה והבהירה בהם. כדי להבין את מאמרי רבינו כראוי צריכים להכיר היטב את דברי חז"ל שעליהם המאמרים בנויים. רבינו נהג לקצר בכתביו וסמך על ידיעותיו של הקורא. כדי להקל על המעיין צטטנו עיקר המקורות בחז"ל והמעייין בהם לפני שנכנס לגוף המאמרים, ינעם לו. הציון כזה ☞ בתוך המאמר מורה שהמקור ליסוד המובא נמצא ב'מקורות' וכדאי לעיין שם שוב.

מאמרי בסוד ישרים - המבואר

מאמרי בסוד ישרים נדפסו בשש כרכים של 'בסוד ישרים' שרבינו זצוק"ל כתבם בכתב יד קדשו. כיון שספרים אלו כמעט שאולזו מן השוק לקטנו מאמרים הקשורים לנושא הקונטרס. הכותרות בגליון הם על דעת המעתיק.

כיון שמאמרי בסוד ישרים עמוקים, ומי שלא רגיל בלשון רבינו זצוק"ל יתקשה בהבנת הדברים, עיטרנו את המאמרים עם מקורות והוספות שיקלו על המעיין להבין המאמרים. כל הכתוב שם בהגהות אלו הם ע"ד המו"ל בלבד. הגהות אלו נקראים בשם 'דולה ומשקה'.

כתבי רבינו

רבינו זצוק"ל השאיר אלפי עמודים בכתב יד. עבודות ההקלדה בעיצומה, ובעזרת השם יצאו לאור בצורה מסודרת. הבאנו כאן מהפנינים הנוגעים לנושא הקונטרס.

גם כאן כיון שרוב כתבי רבינו נכתבו בקיצור, ומי שלא רגיל בלשון רבינו יתקשה בהבנת הדברים, עיטרנו את הכתבים עם מקורות והוספות שיקלו על המעיין להבין המאמרים. כל הכתוב בהגהות אלו הם ע"ד המו"ל בלבד. הגהות אלו נקראים בשם 'דולה ומשקה'.

כל הכותרות הם על דעת המו"ל.

שיעורי נפש אליהו

רבינו השאיר אחריו אלפי קלטות של שיעורים בספרים שונים שרובם עוד לא יצאו לאור עולם. רבינו ביקש שנוציא אותם לאור עולם, וכבר בחייו התחלנו את העבודה.

הבאנו כאן כמה שיעורים הנוגעים לנושא הקונטרס שנרשמו מתוך ההקלטות. השתדלנו להצמיד את הכתיבה לנוסח המיוחד של רבינו בלי להוסיף או לגרוע.

רק במקומות שכתוב בהדיא 'א"ה': הם הוספות מהמו"ל ולא מדברי רבינו, [ע"פ רוב הם כתובים באותיות של כתב רש"י].

מקורות

מושגים

הרבה מדברי חז"ל על 'חנוכה' שהם הבסיס לתורת רבינו זצוק"ל

מקורות – חנוכה

נקדים כמה מקורות מדברי חז"ל שיקל על הבנת עומק הסוגיות המדוברות.

א. יון

(א) חושך זו יון - קרן השור, קטרוג על עון העגל

מדרש רבה (בראשית ב ד)

ר"ש בן לקיש פתר קריא בגליות, והארץ היתה תהו זה גלות בבל ... ובהו זה גלות מדי ... וחושך זה גלות יון שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזירותיהן שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל, על פני תהום זה גלות ממלכת הרשעה שאין להם חקר כמו התהום מה התהום הזה אין לו חקר אף הרשעים כן, ורוח אלהים מרחפת זה רוחו של מלך המשיח, ... באיזו זכות ממשמשת ובאה, המרחפת על פני המים בזכות התשובה שנמשלה כמים, שנאמר (איכה ב) שפכי מים לבך.

רש"י (על המדרש)

כתבו לכם על קרן השור, לפי שכיון שעשיתם תבנית שור שאותה שעה גליתם בדעתכם שאין לכם חלק בו^א.

(ב) גזירות יון

מסכת אנטיכוס (ד"ה בשנת)

בואו ונעלה עליהם ונבטל מהם הברית אשר כרת להם אלהים שבת ראש חודש ומילה.

ספר צרור החיים^ב (עמוד קיג) בשם מדרש חנוכה
שלא יקדשו את החודש^ג.

ותוצאותיה. [ע"ע מאמרי בסוד ישרים חנוכה].

ב. רבינו חיים ב"ר שמואל בן דוד מטודילו תלמידים המובהק של רבינו פרץ ושל הרשב"א ז"ל.

ג. הרי שהבין שהגזירה היתה על מעשה קידוש החודש שנעשה בבית דין על ידי חכמי ישראל.

א. גם הרוקח (סידור התפילה לחנוכה) מבאר כן "כדי להעבירם מחקי רצונך גזרו לעבוד ע"ז ולחקוק בקרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל להזכיר חטא העגל". ע"ע מהר"ל (נר מצוה ע' יד-טו).

מדברי חז"ל אלו ברור שיש קשר הדוק בין 'חטא העגל' וקטרוג 'יון'. וממילא גם יובן שהיציאה מגלות יון דומה ליציאה ממעשה העגל

(ג) בהרת זו יון

מדרש (תזריע טו ט)

בהרת¹ זו יון שהיתה מבהרת בגזרותיה על ישראל ואומרת להן כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל.

(ד) יון פרצו י"ג פרצות בסורג

משנה (מידות ב ג)

לפנים ממנו סורג גבוה עשרה טפחים ושלוש עשרה פרצות היו שם שפרצום מלכי יון חזרו וגדרום וגזרו כנגדם שלש עשרה השתחויות לפנים ממנו החיל עשר אמות¹.

(ה) שקצו אבני המזבח

גמרא (עבודה זרה נב:)

מזרחית צפונית בה גזזו בית חשמונאי את אבני המזבח ששקצו אנשי יון ואמר רב ששת ששקצו לעבודת כוכבים אמר רב פפא התם קרא אשכח ודרש דכתיב ובאו בה פריצים וחללוה¹.

הוא פנים מכל הצדדים. וזהו אין בטובה למעלה מענג. אמנם יש מהלך בחכמה המשתייך גם לדחית פסולת וכמ"ש בזוה"ק במחשבה אתברירו, ואמרו בריר פסולת מגו מחשבה. (זח"ב דף רנ"ד) כי כאן מופקעת מציאות של סיג כי החכמה הוא ברירות, ומה שאינו בטל להאין שהוא המקור א"א להתקיים מכאן. והוא מהלך שרש הדין הקשה היוצא לדחות החיצונים מאחיזתם. ונמצא דהענג נגע הם בסוגיא א' רק שהענג מצד החסדים והישר והנגע מצד הגבורות והאחורים" (שקה"ק ח"א ע' קסז:).

ענין זה תואם מאוד לסוגית יון שנתבאר למעלה שהם התנגדו לבהירות של ה'חכמה'.

ה. בסוד ישרים (ב).

1. פרש"י "מכיון שנכנסו עובדי כוכבים להיכל יצאו כליו לחולין וכיון דנפקי לחולין קניניהו בהפקירא והוו להו ידיהו וכשנשתמשו בהן לעבודת כוכבים נאסרו".

ד. מלשון 'בהירות', שהוא אחד מעניני נגע צרעת שמסתיר בהירות של החיים, וכלשון הזוה"ק בזוה"ק (תזריע) "מאי נגע צרעת סגירו סגירו בכלא (מו). ... צרעת כתרגומו, א"ר יהודה מאי כתרגומו סגירו (מו). ... צרעת סגירו כמה דאתמר, סגירו דנהורא עלאה, סגירו דטיבו עלאה דלא נחית לעלמא (מט:). וע"ע בספר בסוד ישרים (ליל ש"ק תזריע מצורע תשנ"ד, וביל ש"ק תזריע מצורע תשנ"ט).

רבינו זצ"ל כתב (כת"י) "אין בטוב למעלה מענג ואין ברע למטה מנגע (ס"י פ"ב) הנגע אינו עדיין טומאה והוא דין קדוש לדחות החיצון רק כשיש שם צרעת דהוא סגירו דנהורא עילאה אז נאחזים בו כחות הטומאה ועיין בזה בע"ח (סוף שער ל"ח). והנה למעלה הוי החכמה ראשית הגילוי והוא אורי על מה דהוה סתים בקדמיתא. והאור אסב"ה השופע בו הוא סוד הענג המתגלה בצורת החכמה. ופנימיות הכתר הוא באמת רק דרכים של ענג לבד וזה דאין נראה בו ענין של אחור רק

הקדמה ופתיחה

נכתב ע"י רבינו זצוק"ל על ספרו 'נר תמיד'

מעוטר עם ציונים ומקורות להקל על הקורא המעיין

הקדמה ופתיחה לספר נר תמיד

דברי תורה מיוחדים לחנוכה

אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה^א, שהגיעני עד הלום, והאיר עיני בתוה"ק, וזיכני לחבר ספרי נר תמיד על סוגיא דחנוכה. "ומצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד, וצריך אדם להזהר בה^ב כדי להודיע הנס, ולהוסיף בשבת הא-ל, והודיה לו על הנסים שעשה לנו", זהו לשונו הזהב של הרמב"ם סוף הל' חנוכה^ג.

ומחביבותה דניסא הייתי מוגע עצמי בכל שנה, במשך כמה שנים האחרונות, בבא זמן חיוב פרסומי ניסא, להעמיד בהד"ת בסוגיא דחנוכה ששם גנוזה אורה הפנימי. ומקובל לנו בשם הרי"ם זצוק"ל דתוכן הפנימי של כל יום טוב גנוזה חז"ל בהמסכתא שלה^ד. ואור הגנוז מששת ימי בראשית גנוזה בתורה^ה, ועיין מד"ר בראשית שרמוזה שם^ו. ועיין ירושלמי

דולה ומשקה

זקני זצלה"ה מקאצק שחכו"ל גנוז האור של היו"ט במסכת, עכ"ד. ויש לפרש דבריו עפ"י דברי הזהר"ק (ח"ג ז"א) דפתח לפרשת המועדות מקרא ויקרא אלקים לאור יום וגו' תנינן אור דהוה בקדמיתא הוה נהיר מסייפי עלמא לסייפי עלמא כד אסתכל קב"ה לחי"בין דזמין למיקם בעלמא גניז לי' לצדיקא לעלמא דאתי הה"ד וימנעו מרשעים אורם וכתוב אור זרוע לצדיק. ואינו מובן לכאורה מה שייכת פתיחה זו לכאן. ונראה מזה כמו שהגיד כ"ק אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה מגור דבכל יו"ט יש בו הארה מאור שנברא ביום ראשון הגנוז לצדיקים, דכתיב ב' וירא אלקים את האור כי טוב, וע"ש זה נקרא יום טוב, עכ"ד, וע"כ מובנת פתיחה זו ששייכת לכאן^א.

רבינו זצוק"ל היה רגיל לציין לדברי הרי"ם (פ"י מקץ) שכתב "כתוב בזוהר הקדוש אמור שנקרא יום טוב שמאיר מטוב שגנו הקב"ה לעולם הבא".

ה. ע' בנספח בענין אור הגנוז שגנו בתורה.

ו. נראה שכונת רבינו זצוק"ל לדברי המדרש (בראשית א ג) וז"ל "א"ר סימון ה' פעמים כתיב כאן אורה, כנגד חמשה חומשי תורה, ויאמר אלהים יהי אור, כנגד ספר בראשית, שבו

א. פסוק (תהלים קיא ב).

ב. עוד יש לציין לדברי הגמרא (שבת כג): **"הרגיל בנר** הויין ליה בנים תלמידי חכמים" פרש"י "בנים תלמידי חכמים - דכתיב (משלי ו) כי נר מצוה ותורה אור, על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה - בא אור דתורה". ומוסיף ע"ז ר' יצחק סגי נהור בנו של הראב"ד מתוך כת"י [מודפס בספר זכרון על ר' יצחק הוטנר זצ"ל, ובספר שבות יצחק על חנוכה] וז"ל "אמרו רז"ל הזהיר בנר חנוכה הויין ליה בנים זכרים שיהיו ת"ח והרי כ"ע מדליקין נרות חנוכה ואין כולם ולא רובם זוכין לבנים זכרים ושיהיו ת"ח, אין לתמוה מזה שהאמת הוא, תכמים הם אמת ודבריהם אמת, וכפי מה שכל העולם מדליקין נרות חנוכה, שרובא דרובא יוצאים ידי חובתן, אבל מיעוטא דמיעוטא זהירין להדליק כפי כל פרטי המצות והדיקדוקים **שהזהיר בהדלקתן בכל פרטיה ודקדוקיה יקנה וישיג בכח המצוה ובסגולתה בנים זכרים ת"ח**".

[כנראה שהיה הגירסה לפניו 'הזהיר בנר' כמו שמצאנו שגרסו כן כמה ראשונים, ביניהם, סידור רש"י (שטו), עטור (הלכות מנוסה)].

ג. רמב"ם (רמב"ם וחנוכה ד יב).

ד. ז"ל השם משמואל (שבעות תרע"ג) "הגיד כ"ק

נר ישועה

רבינו זצוק"ל כתב חידושים אלו במחברת בשנת תשכ"ז
והדפיסם אז – תמוז תשכ"ז – עם שינויים קלים בספרו 'נר
תמיד' תחת השם 'נר ישועה' כנספח לחלק 'נר תמיד' – הערות
והארות ביאורים והעמקות בסוגיא דנר חנוכה, וכתב שם 'בו
יתבאר המושך הפנים באגדה, של כמה סימנים שמדובר לעיל
בפנים של הלכה, כאשר נועדנו בהקדמה'. ההקדמה נדפס
בקונטרס זה בתחלתו.

מעוטרת עם ציונים ומקורות להקל על הקורא המעיין

רוב הדיבורים מצאתי בכת"י רבינו זצוק"ל משנת תשכ"ז, השארתי את הדברים כפי שהופיע ב'נר ישועה'. [רבינו זצוק"ל תיקן כמה טעויות על הגליון של 'נר ישועה' הנדפס ועל פיהם מופיע הלשון כאן].

*

ה'סימנים' הם כפי איך שסודרו המאמרים בכת"י.

ה'ענפים' הם ה'קטעים' שבכת"י.

ה'אותיות' הם הקטעים איך שנדפסו ע"י רבינו זצוק"ל ב'נר ישועה' בשנת תשכ"ז.

א"ה: הגם שכל ההערות הם מהמו"ל, במקום שיש הערה או הארה [מעבר לציון של מקור או ביאור בדברי רבינו זצוק"ל] רשום 'א"ה'.

<>: מה שמופיע בסוגרים אלו הם הוספות שבכת"י שלא נדפסו בשנת תשכ"ז.

{ } : מה שמופיע בסוגרים אלו הם שינויים בנדפס תשכ"ז מהנוסח שבכת"י [יש עוד שינויים קלים ורק הדגשנו את המקומות שיש משמעות בשינוי].

הכותרות הם על דעת המו"ל.

נר ישועה

סימן א - טעם תקנת אמירת הלל^{לג}

ענף א

לגר"א חנוכה משלים הלל דפסח ופורים משלים סעודה דיו"כ

א] בליקוטי הגר"א כתב^{לד} דמה שחסר הלל שלם בח' ימים [עין ערכין (דף יוד)]^{לה} הו' חנוכה השלמתו, ומה שחסר ביוה"כ שמחת הגוף הו' פורים השלמתו וכמ"ש בתו"ז^{לו} 'יום כי פורים' על יוה"כ עכ"ד.

הדברים רמים מאד, וכבר דיברנו צורת ההלכה שבהם לעיל עי"ש^{לח}. נשתדל לקרב הדברים לתפיסתנו ע"ד הפשט בעז"ה^{לט}.

יו"כ בנשמות ופורים בגופים

ב] יוה"כ, במהלך הנשמות, יונק הוא מהעץ החיים שהרי בו הוא תחה"מ שלהם, [הפקעת הרשע הוא חזרה לתחיה וכמ"ש חז"ל בכ"מ] וכן הא דכתיב ולו אחד בהם קאי עליו

דולה ומשקה

בא ס"א (ד,ה) וז"ל "וחנוכה ופורים ודאי אינן מי"ט רק הן תמורת ההלל ושמוחה שחסר בהן כמ"ש במ"א". [אולם יש לציין שהגם שחנוכה ופורים אינם 'ימים טובים' בכל זאת יש להם שייכות למהלכי ה'מועדים' וכמבואר בתקו"ח (ג,ה)].

לה. ז"ל הגמרא (ערין י) "שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל ... ושמונה ימי חנוכה ... ושמונה ימי חנוכה ... והא חנוכה דלא הכי ולא הכי וקאמר משום ניסא".

לו. ז"ל הזהו"ק (פיקו" סד): "פורים אתקריאת על שם יום הכפורים דעתידין לאתענגא ביה ולשנויי ליה מענוי לענג".

לז. במק"א העיר רבינו זצוק"ל שהגם שכך רגיל בספרים לצטט את התזו"ק 'כפורים - כ-פורים' הנוסח בפנים אינו כן.

לח. בספר נר תמיד (סימן ו).

לט. לא הארכתי לציין למקורות להנושאים

לג. נרשם במחברת תשכ"ז באות ז.

לד. ז"ל הגר"א (לקט יהל אור ליקוטי הגר"א קמ). [הודפס ביהל אור ליקוטים יקרים נפלאים (סוף ספר שמו"ט):] "ענין פורים שהוא נגד יוה"כ כי י"ח ימים טובים בשנה, שנים שנים שבעה שבעה והנה ח' ימים מהם שאין גומרים את הלל וכנגדן ח' ימי חנוכה ולכך א"צ שמחה כי בימים האלו בכלל שמחה אף בר"ה כמ"ש הגאונים וכמ"ש בעזרא (נחמיה ח) רק ביה"כ שאין בו אכילה ושתייה נגדו פורים ולכן בו הרבה משתה כי אין לך י"ט בישראל כיה"כ, ועיה"כ בשביל שמחה של יוה"כ ניתקן ובשביל שמחה של תשובה ג"כ שא"א בשעתה, ומרי בריה דרבינא הוה יתיב כו'. (פסחים ס"א) וכולן קבלת התורה יה"כ כמ"ש בסוף תענית ופורים כמ"ש (שם פ"א) הדר קבלוה בימי כו' ולכן הוא נגד יוה"כ וכנ"ל".

ז"ל הגר"א (פיקוס מזו"ט ג,ה) "וחנוכה ופורים לאשלמא הלל ושמוחה". ועוד כתב הגר"א (פיקו

פנקס חנוכה

רבינו זצוק"ל רשם לעצמו פנקס מלא דברי תורה עמוקים על
עניני חנוכה

מעוטרת עם ציונים ומקורות להקל על הקורא המעיין

[בסופו הוספנו מכתב שכתב רבינו זצוק"ל בעניני חנוכה]

סימן שהענין מופיע ב'מקורות' בתחילת הספר

סימן שהענין מופיע ב'מושגים' בתחילת הספר ( )

פנקס חנוכה

א. הוד - כניעת הרע

הקשר שבין חכמה [שמן] והודאה - הכנעת הרע / הוד והדר / בנין המלכות / י"ג מידות הרחמים

שמן בחכמה (ש) הגם נעשה כאן^א. הודאה^ב מכלל דפליגי (ש), כי בחכמה כלול הכל, ובכללות הבריאה כולם בחכמה עשית (ש), הרי הרע נכנע לטוב^ג וכדכתיב וירא וכו' כל וכו' טוב מאד^ד - כאן^ה הוא מדת ההודאה הכללי^ו, על כן הגם דעל גלות יון לא כתיב קין^ז מ"מ בסוד כניעת הרע הכללי^ח באחרית הימים היא נכנע ג"כ^ט.

נאמר בה שום קץ, בגלות מצרים נאמר קץ של ד' מאות שנה, בגלות בבל ומדי ע' שנה לחרבות ירושלים, ובגלות אדום נאמרו פסוקים מפורשים בדניאל על זמן הקץ, והגם שנאמר שם "חתום הדברים" שלא יגלה הקץ לישראל, אבל נקבע באמת זמן הקץ של הגלות, וכמ"ש בפ' חלק לליבי גליתי לפי לא גיליתי, אבל **בגלות יון** המוזכר בד' הנביאים (זכריה ט' וע"ש פ"א דניאל פ"ב) **לא הוזכר כלל ענין קץ של הגלות**, הלא דבר הוא". ע"ש איך שיישב ענין זה.

ח. שהוא גילוי ה'וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד' והוא ההודאה להאמת של בהירות החכמה. וזה יתגלה בשלימות רק באחרית הימים עם הכניסה ליום שכולו שבת, ואז גם רעת יון תתבטל. [ונבהמשך יתבאר ש'יון' היה הלעומת של החזון הכללי של בהירות אור החכמה].

ט. פ"י שהסוף והקץ של גלות יון אכן נכלל עם סיומה של גלות אדום, והוא מכיון שגלות יון נספחת לגלות אדום וע' ב'מקורות בענין יון ואדום.

א. כמבואר בגמרא שגם השפעת היונים היתה על ה'שמונים' וגם הנס היה עם כד השמן שמצאו.

ב. כיון שהתוצאה של הנס היתה 'הודאה' ע"כ שהודאה מבטאת את סוגית ה'חכמה'.

ג. הופעתו של ה'חכמה' שהוא שה'אמת' הבהיר והברור ש'אין עוד מלבדו' - וכמו שכבר הזכרנו - אין כח לה'רע' לעמוד מנגד להסתיר את האמת.

ד. שהרי גם ה"רע" בכלל ה"כולם" שהם ב"חכמה"

ה. בסוף ו' ימי בראשית, לפני הכניסה ליום שכולו שבת.

ו. שכל המציאות תודה לאותה האמת שהחכמה צועקת.

ז. בספר עיני ישראל (ח"ב צמחמר קטרוג עון העגל בגלות יון והקדמו ע"י מסירת נפש אות ח' בענין הפליאה גדולה שלא הוזכר קץ בגלות יון כנשאר גלויות) ביאר רבינו זצ"ל "יש להתבונן ולהפליא פליאה גדולה על השינוי הגדול שיש בין גלות יון לשאר הגלויות, שלא

ויום ו' דמע"ב דבו סיום דמאד^י היה במדת ההוד בו' ימי בראשית כידוע^{יא} מזוה"ק. ויום ו' מיוחד למלוכה^{יב} דאז גמר מעשיו ומלך עליהם^{יג}, ומלוכה הוא בהוד ויתן עליו הוד מלכות^{יד}. כי המלכות חל בבריאת אדם^{טו} דהו גמר מעשיו, מאמר יוד^{טז} - והקומת אדם הוא כללי^{יז} (הדר)^{יח}, ובו סוד כניעת הרע ע"י מדת הוד שניתן לו^{יט}, ועיין תוס' שבת פ"ח^כ כי קרני משה היה הוד ולקחו מהעדי שהתנצלו בנ"י יעו"ש ועדי זו היא כח כניעת הרע^{כא} כי ז"ם ההוד בקדושה המופיע בחוץ בהדר. מדת ההוד למעלה הוא פנימיות הדיקנא הנקרא הדר (ס). על כן בחנוכה י"ג מדה"ר^{כב} ברחמיך הרבים (ס), הדר כבוד הודיך^{כג}, כי הדיקנא^{כד} הוא מאניה מכבודא^{כה}, והישועה^{כו} היה מהדר כבודו ית"ש.

יט. פי' שחלות החכמה שבתשתית האדם מתגלה במידת ההוד. ה'בחכמתא' של תחילת מעשה בראשית נתגלה ב'טוב מאוד' - מאד אותיות אדם - שבסיום מעשה בראשית, בהוד.

כ. איתא בגמרא (פסח פא.) "דרש רבי סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום שנאמר ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב אמר רבי חמא ברבי חנינא בחורב טענו בחורב פרקו בחורב טענו כדאמרן בחורב פרקו דכתב ויתנצלו בני ישראל וגו'".

וז"ל התוספות (פסח פא.) "שני כתרים - של הוד היו לפיכך כשנטל משה קרן עור פניו".

כא. וכן מבואר שם שזכו לכתרים רק כל זמן שלא נכנעו להרע. הרי שכח 'כניעת הרע' שייך לסוגית ה'הוד'.

כב. שעומק סוגית ה'דיקנא' היא סוגית ה"י"ג מידות הרחמים, ונרמז מידות אלו בלשון על הנסים.

כג. הרי ש'הוד' ו'הדר' שייכים לאותה סוגיא ובצירוף של 'כבוד'

כד. הדיקנא - זקן - היא סוגית ה"ג מידות

י. פי' שהכניעת הרע לה'טוב מאוד' היה דוקא ביום ו' דמע"ב.

יא. יש סדר של ו' ימים שהם: חסד גבורה תפארת מלכות [היכל הקודש באמצע] נצח הוד. נמצא ש'הוד' הוא יום ו'.

יב. פי' שביום ו' נפגשו ב' בחינות, ההוד והמלכות. ויש קשר ביניהם.

יג. ז"ל הגמרא (פסח פא.) "בששי היו אומרים ה' מלך גאות לבש על שם שגמר מלאכתו ומלך עליהן".

יד. בפסוק (דברי הימים א כט כה) "וַיִּתֵּן עָלָיו הוֹד מְלָכוֹת".

טו. שהוא נקודת חלות החכמה על ה'מאד'. ולא רק שה'אדם' הוא 'גמר מעשיו' אלא שענינה של 'מלכות' רק יכול לחול על צורת ה'אדם' ה'דומה' ללמעלה וכמבואר בהמשך.

טז. פי' שהמאמר האחרון של עשרה מאמרות שבהם נברא העולם (פסח פא.) הוא המאמר 'נעשה אדם' - וע' ב'מושגים' - חכמה.

יז. ה'אדם' מושתת על אדני ה'חכמה' - אשר יצר את האדם בחכמה - ולכן נושא בתוכו את האפשרות להכיר את האמת לאמיתו ולהודות לאמת שהוא הכח הכללי הנזכר לעיל.

יח. אדם - זכר ונקבה (גמרא), מלך הדר מתקלא.

ספר נר מצוה

(למהר"ל - חנוכה)

עם פירוש

אור הנר

פירוש עמוק שכתב רבינו זצוק"ל בשנת תשכ"ז לבאר דברי
מהר"ל בספר נר מצוה

מעוטרת עם ציונים ומקורות להקל על הקורא המעיין

מכתב ברכה*

ידידי נפשי הרב יוסף וובערמאן נ"י והרב יצחק לאבנשטיין נ"י בקשו ממני ליתן להם רשות להדפיס מחדש פירושי על ספר נר מצוה למהר"ל ז"ל בעניני חנוכה, ואמינא להו איישר.

הדברים נכתבו לפני ארבעים שנה ומסיבת אהבתי את הקיצור בתקופה ההיא כתבתי את הפירוש בקצת קיצור לשון ובשעתם נתקבלו בציבור.

הפירוש משמש כידיעה יסודי על מה שמבואר שם בנר מצוה והמעייין בהם ירחיב את הדברים לפי רוחו וידיעתו ויגדיל תורה ויאדיר.

תועלת מיוחדת יש בזה ע"פ מה שקבלנו בשם הרי"ם ז"ל דחו"ל גנוז אור המועדים בהד"ת של המועדים (כעין מ"ש אסתכל באורייתא וברא עלמא שהד"ת של המועד הוא אסתכל באו' שלו וממנו יוצא בהנפש קליטה להאורות הגנוזים במועד) ומועד זה מיוחד להחדשות דוקא, וכשמה חנוכה לשון חינוך, אשר זהו היסוד של כל העלויות שהם שבירת כל מיצרי הנפש אשר קיננו בה ונהפכו להרגל (עד שתכלה רגל מן השוק), אכמ"ל בדיבורים, ולהשומע יונעם ותבא עליו ברכה.

וחפץ השם בידם יצליח ויזכו לזכות בתועלת הרבים מהדברים.

בברכת התורה

ישראל אלי' וינטרויב

* מכתב זה קבלנו מרבינו זצוק"ל בשנת תשס"ז להדפסה השניה לקונטרס 'אור הנר'. וכאן מופיע הקונטרס שוב מעוטר עם ציונים

הוספתי שוב – בשולי הגליון – את ההערות שכתב ידידינו ר' י. ש. ז"ל תלמיד חביב לרבינו זצוק"ל שנדפסו בשנת תשס"ז. הם מסומנים עם (הגה"ה). כל שאר ההגהות בשולי הגליון הם מהמו"ל.

כמו כן הוספתי דברי רבינו זצוק"ל מספריו 'בסוד ישרים' שמבארים דברי מהר"ל נר מצוה. [הוספות אלו מסומנים היטב כדי שלא יתבלבלו עם עיקר הפירוש 'אור הנר'].

חבור נר מצוה - על נר חנוכה חוצבה

נופת צופים - ומדבש עריבה

הסבה שנמצאים הד' מלכויות בכריאה

חזה הוית בחזוי עם ליליא, וארו ארבע רוחי שמיא מויתן לימא רבא: וארבע חיון רברבן סלקן מן ימא, שנין דא מן דא: קדמיתא כאריה וגפין די נשר לה, חזה הוית עד די מדיטו גפיה ונטיילת מן ארעא ועל גלגין כאנש הקימת ולבב אנש יהיב לה: וארו חיוה אחרי תנינה דמיה לדב ולשטר חד הקימת ותלת עלעין בפמה בין שניה, וכן אמרין לה קומי אכלי בשר שגיא: באתר דנה חזה הוית וארו אחרי כנמר ולה גפין ארבע די עוף על גביה וארבעה ראשין לחיותא ושלטן יהיב לה: באתר דנה חזה הוית בחזו ליליא וארו חיוה רביעיא דחילה ואימתני ותקיפא יתירה ושנין די פרזל לה רברבן אכלה ומדקה ושאר אברגליה רפסה, והיא משניה מן כל חיותא די קדמיה וקרנין עשר לה. (דניאל ז, ב ז): (א) ויש לשאול, כי אלו ד' מלכויות

נפש אליהו - אות הנר

(א) ויש לשאול וכו' [עך] מלכויות דוקא; האדם הוא כנס"י וכמ"ש חז"ל³ אתם פירוש קושיתו הוא כי מרכז קרוים אדם ואין אומות העולם קרוים אדם. ומכיון דגלותו וגאולתו הם פרי השגחת השכר ועונש שלו, עיין רמב"ן סוף בא⁴, על כן בודאי הוכן ביסוד העולם⁵ אלו ב' המהלכים⁶. ומכיון שכן עיקר חידוש השגחת מין האדם. ועיקר

דולה ומשקה

א ז"ל המשנה (סנהדרין לו.) "כיצד מאיימין את העדים על עידי נפשות ... הוו יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות ... דיני נפשות ... לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא".

ב ז"ל הגמרא (יבמות ס: ב"מ קיד: כריתות ו:) "תניא וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל שנא' ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אתם קרוין אדם ואין העובדי כוכבים קרוין אדם".

ג ז"ל הרמב"ן (בא יג לו.) "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד, אלא אם יעשה המצות יצליחנו שכרו, ואם יעבור עליהם יכריתנו ענשו, הכל בגזרת עליון כאשר הזכרתי כבר (בראשית יז א, ולעיל ו ב). ויתפרסמו הנסים הנסתרים בענין הרבים כאשר יבא

שהעמיד השם יתברך בעולמו אין ספק שלא היו כך במקרה, רק כי כך מחייב סדר עולמו שסדר השם יתברך. ואם כן, למה היה זה שיהיו ארבע מלכויות דוקא.

והנה תמצא, כי בשעה שברא השם יתברך את עולמו רמז הכתוב אלו ד' מלכויות: ר"ש ב"ל פתר קריא במלכויות, והארץ היתה תהו, זו מלכות בבל שנאמר (ירמיה, יד) ראיתי את הארץ והנה תהו. ובהו, זו מלכות מדי שנאמר (אסתר, ו) ויבהילו להביא את המן. וחשך, זו מלכות יון שהחשיכה עיניהן של ישראל בגזירותיהן, שהיתה אומרת להם, כתבו על קרן השור שאין לכם חלק באלהי ישראל. על פני תהום, זו מלכות הרשעה שאין לה חקר כמו התהום, מה התהום הזה אין לו חקר אף הרשעים כן. ורוח אלהים מרחפת, זה רוחו של מלך המשיח, היאך מד"א (ישעיה, יא) ונחה עליו רוח ה'. באיזו זכות ממשמשת ובאה, מרחפת על פני המים, בזכות התשובה שנמשלה כמים, שנאמר (איכה, ב) שפכי כמים לבך (בראשית רבה ב, ד). (ב) והנה תמצא כי בשעה שהשם יתברך ברא את עולמו סדר אלו ד' מלכויות, ואם כן יש לשאול, על מה זה ולמה זה סדר השם יתברך בעולמו שיהיו ד' מלכויות. (ג) ובאור זה, כי ראוי שיהיו נרמזים אלו ד' מלכויות בראשית הבריאה. כי אלו

נפש אליה - אות הנר

בראשית היצירה הנקראים תהו, בוהו, חשך, על פני תהום. וזהו המצב כבר במאמר בראשית, שהוא מצב היותר קדום בעולם שנתחדש מאין. וע"ז בא השאלה למה היה בכלל מצב כזה כבר בהיצירה.

(ג) וביאור זה וכו' אבל החסרון הוא מצד חסרון העולם שהוא עלול (עד סבה עצמית); פי' כי עצם העולם נתחדש

יקשה למה היה הגלות דוקא במהלך סדר ארבע מלכויות.

(ב) והנה תמצא וכו' [עד] ולמה סידר חשי"ת בעולמו שיהיו ארבע מלכויות; פי' דכאן נתחזק הקושיא. דלא רק דנתחדשו ארבע מלכויות הללו במהלך הגלות זמן רב אחרי היצירה, רק שכבר היו מוכנים "בכח" תוך אלו המצבים

דולה ומשקה

ביעודי התורה בענין הברכות והקללות, כמו שאמר הכתוב (דברים כט כג כד) ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ואמרו על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם, שיתפרסם הדבר לכל האומות שהוא מאת ה' בעונשם. ואמר בקיום וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

רבינו זצוק"ל האריך בזה בהרבה מקומות ואכ"מ.

ד שעינקו סובב ציר ה'אדם'.

ה - גלות וגאולה.

נפש אליהו - אות הנר

מ'אין'. זאת אומרת שההעדר כרוך התפלה המחדש בטובו בכל יום תמיד בטבעו, כי בלי חידוש תמידי מאין ליש מעשה בראשית¹. ודבר זה שהבריאה נוטה היה חוזר לאין, וכמו שקבעו במטבעת לההעדר מצד טבעיותה אי"ז פעולה

דולה ומשקה

והארץ בזה הנפש החיים (שע"א פ"ב) וז"ל "אבל הוא יתברך שמו, כמו בעת בריאת העולמות כולם, בראם והמציאם הוא יתברך יש מאין, בכחו הבלתי תכלית, כן מאז, כל יום וכל רגע ממש, כל כח מציאותם וסדרם וקיומם, תלוי רק במה שהוא יתברך שמו משפיע בהם ברצונו יתברך כל רגע, כח ושפעת אור חדש, ואלו היה הוא יתברך מסלק מהם כח השפעתו אף רגע אחת, כרגע היו כולם לאפס ותהו. וכמו שייסדו אנשי כנסת הגדולה (בברכת יוצר אור) "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", היינו 'תמיד' ממש, כל עת ורגע, וראייתם מפורשת כאמור "לעושה אורים גדולים" (תהלים קלו, ז), שלא אמר 'עשה' אלא 'עושה'".

וביאר רבינו זצוק"ל בשיעוריו [יראת חיים]: **אבל הוא ית"ש כמו בעת בריאת העולמות וכו'**: נבאר הענין, אנו מכירים הבריאה עם חוקי הטבע, ושינוי בחוקי הטבע נקרא נס, למשל בקריעת ים סוף אנו רגילים שמים נמשכים הלאה, ומים כשעומדים ונערמים לכוהל הוא נס דהוא היפך חק הטבע דהמים, ויש להתבונן בזה האם המים בקריעת ים סוף נתבטל חוקם להמשך וקבלו טבע לעמוד, או שהמים נשאר טבעם רק יש פעולה נגדית להעמידם וכשיסור פעולה זו יחזרו לטבעם, דאין זה שינוי טבע המים אלא שינוי פעולתם, ובפשוטו הוא שנס אינו מבטל את הטבע אלא מעמיד נגדיות וכשפוסק הכח הנגדי חוזר הטבע לפעולתו.

והנה במעשה האדם שלוקח חומר גלם למשל עץ וחוקק בו צורת כלי כשיפסיק פעולתו לא יחזור למצב הקודם, דבהחומר מונח כל אפשרויות הצורה ואין הצורה סותר את אפשרות החומר אלא הוציא מכח אל הפועל אפשרות זו ולא חידש כלום על כן בהפסקת מעשיו אין הדבר חוזר לקדמותו. דכיון שאדם רק הוציא לפועל מדבר שהי' לו קיום לפניו אי"צ אחיזתו להמשיך הדבר, אבל בפעולתו של הקב"ה אינו כן, דשם לא היתה בריאה לכתחילה אלא הכל היה אפס, א"כ בהכרח שאם לא יקיים המציאות בכל רגע יחזור הכל למצבו הקודם שהיה אפס.

וביותר עומק, מה שנקרא מציאות בלה"ק, הוא רק אמתת המצאו ית', וכמ"ש ברמב"ם בריש יסוה"ת שכל הנמצאים לא נמצאו אלא מאמתת המצאו ית', פירוש דהמציאות בעצמותה האמיתית הוא רק מציאותו ית', ובגלל שהמציאם וחידש מציאות כזו שיש בריאה אז התחדש עוד דבר שנקרא מציאות, ממילא טבעיות הדבר שרק מציאותו ית' הוא מציאות, וכשחידש עוד מציאות אי"ז שנהיה עוד דבר זולתו חלילה אלא הוא חידוש של דבר חדש שמוגדר גם כמציאות וזהו דבר נגדי להמציאות האמיתי שאפס זולתו, והשי"ת שהוא "כל יכול" יכול לעשות דבר כזה, אך כיון שהוא חידוש אם יפסק לרגע החידוש יחזור לאפס דהרי זה טבעו, וכמשנ"ת בנס שאינו משנה את הטבע בעצם אלא הוא רק כח נגדי המעמיד את הנס, וזמ"ש כאן **המציאם הוא ית' יש מאין בכחו הבלתי תכלית**, היינו אף שלכא' הם תרתי דסתרי דהרי אין מציאות זולתו, מ"מ